

POLDI HAVEROM NYOMJA A SZÖVEGET...

Tudod, az életnek nincs is értelme, egy merő kibaszás az egész, az első naptól kezdve, amikor mindenki azt várja, hogy elmosolyodj, és csiklandoznak, tapogatnak meg vizsgálgatnak, egészen az iskoláig, ahol Prešerennel cseszegetnek meg a népfelzabadító háborúval, a gimiben már csak a kefélés jár a fejedben, de a pattanásos képed miatt leginkább karanténba kéne csukni téged is, a hangod miatt pedig a közeledben mindenkinek fülhallgatója van, vagy egyszerűen csak befogja a fülét, és úgy néz rád, mintha leprás lennél, te meg az egyik pillanatban sipákolasz, a másokban dörmögsz, és amikor végre azt hiszed, hogy megütötted a főnyereményt, mert egy csajt végre sikerült egy kicsit megsimogatnod, akkor anyád egész nap faggat, hogy mi az a folt, mitől van, mintha tényleg nem tudná, mintha mindent elfelejtett volna, érted, vagy tényleg csak kasztráltatni akart volna, megbüntetni a bűnökért, hogy egyáltalán vagyok, érted, aztán meg, csak hogy teljes legyen a kép, az egyetlenem ráfut az ember egy olyan balfaszra, aki azt képzei, hogy az ő tantárgya a legfontosabb, és kinyírja a fél évfolyamot, engem is, téged is, a fenébe az egészszel, de én megszívom, mert a következő fejezet a katonaság, a kibaszott katonaság, aminek semmi értelme, egyetlen katonaságnak sincs értelme, érted, miről beszélek, de ők csak nyomják a szöveget a testvériségről meg az egységről, te meg utálod a katonai bakancsot, a tizedest, és az összes tisztet, akik napról napra, hosz-

szú hetekig és hónapokig, több mint egy éven át nyaggatnak és cseszegetnek, hogy még évekké később is emlékezz rájuk, amikor még mindig sikertelenül próbálsz munkahelyet találni, hisz kinek kéne egy bukott egyetemista, ez nem Ljubljana, ahol dögiivel vannak a kormányhivatalok és állami cégek és hasonló szar helyek, ez Maribor, érted, Maribor, ha még nem felejtetted el, és anyád itt liheg a nyakadban, hogy mikor találsz már munkát, mintha én lennék a hibás, mikor nősülsz meg, ezt se tudom, csak ezt kotyogja örökké, hogy mikor, mikor, miért nem, miért nem, mikor, a fejedben meg még mindig ott vannak a katonaság emlékei, érted, csak mostanában már nevetni is tudok rajtuk, és ez minden, és nem változtat semmit azon a tényen, hogy az élet egy kolosszális kibaszás, akármerre nézel, szartengert látsz, még az új stadion se változtat a dolgokon, amikor nagy ritkán eljutsz egy-egy meccsre, egyébként meg csak a munka és megint csak a munka, már ha akad, és közben mindig arra vársz, hogy leguríthasd a hideg sört a torkodon, hogy elmúljon a szomjúságod, hogy bőföghess egy hatalmasat, ja, így ismereszik meg a férfi, hogy mer úgy bőfögni, mint egy disznó, ha már mást nem is mer, érted, érted te, tudom, hogy érted...

Persze, hogy érted, hogyne értenéd. Poldi már évek óta így beszél, és te évek óta hallgatsz, mintha minden alkalommal valami újat mondana. Pedig Poldi nem mond minden alkalommal újat. Poldi ismétli magát, ahogy ismétlődnek a te látogatásaid is nála. Havonta egyszer Mariborba mész, meglátogatni a rokonokat, a Borštnikra, a Lentre és a barokkzene-fesztiválra, meg halottak napjára. És ilyenkor mindig meglátogatsz. Van, amikor üzleti ügyben érkezel a Dráva-parti városba. Ilyenkor másként töltöd a szabadidődöt, olyan emberekkel, akiket nem azóta ismeresz, amióta az eszedet tudod, akikkel csak most ismerkedsz, noha nem tudod, szeretnél-e egyáltalán megismerkedni velük. A mondaikat „figyelj!”-jel kezdik, mintha már évek óta ismernétek egymást, és talán ismeritek is, a kaja mindig elsőrangú, ráadásnak mindig ott a túrós és almás rétes, komolyan figyelnek rád és bólogatnak, mintha helyettük beszélnél, vagy mintha mindent értenének, a feleségeik kedvesek, megjegyzik a gyerekeid ne-

vét, búcsúzáskor pedig nagyon meggyőzően tudják mondani, hogy legközelebb mindenképpen hozd el a feleségedet is, és te komolyan helyeselsz, legalább olyan komolyan, mint a délutáni tárgyaláson, noha jól tudod, hogy a feleségeddel csak nyáron jöttök majd el Mariborba, egy hétvégére, és akkor is csak Poldit látogatjátok meg, aki kétszobás, télenyáron egyaránt rendetlen kétszobás lakásában fogad benneteket, télen mindig forró, nyáron mindig jeges teával kínál, és ti elüldögéltek nála egy darabig, megpróbáltok beszélgetni, és te leszel az, aki előbb föladja, a feleségednek egy kicsit kellemetlen lesz a helyzet, de Poldi ezt nem fogja észrevenni. Csak nyomja majd, csak nyomja a szöveget, a mutatók lassan haladnak, neked úgy tűnik, hogy megállt az idő (mint ahogy meg is állt), a feleséged megpróbál majd néha mondani valamit, noha már rögtön az elején fölhagy az udvarias kérdésekkel, *Mi újság nálad?*, és a dicséretekkel, *Mmmm, finom ez a tea, biztos házi, nálad mindig olyan jó teát lehet inni, ilyet Ljubljanában nem kapni*, aztán már Poldi kérdéseire se válaszol, amelyeket a monológok közötti szünetekben vet csak úgy mellékesen oda, időnként még megpróbál ellentmondani Poldi egy-egy állításának, aztán végleg elhallgat... és ez a jele annak, hogy hamarosan elindultok, Poldi viszont tovább beszél, mintha mit se vett volna észre...

Érted? A böfögés állásfoglalás, a politikai inkorrektség hangja, mintha azt mondanád: basszátok meg, nekem a saját kényelmem a fontos, a lazaság, a testemmel és nem a kultúrával való szolidaritás, érted, ezért böfögök, egy sör, egy cockta vagy egy kóla után, csak úgy, bele a világba, hogy mindenki hallja, és szarok rá, hogy ki mit gondol rólam. Ha csecsemő lennék, mindenki elérzékenyülne, elmosolyodna, lelkesen megtapsolna, senki nem borzadna el, most meg ha böfögök egyet, ti a padlót vizsgáljátok, mintha lenne ott valami, mintha nem is akarnátok hallani, mit mondtam, mit üzentem a világnak – pedig én pont ezt szeretném: hogy te és te (és itt teljes testével a feleségem felé fordul) ne a padlót nézegessétek minden alkalommal, amikor böfögök, hanem folytassátok a beszélgetést, legyetek vidámak, hogy a haverom (és itt ismét felém fordul) jól érezze

magát a társaságomban, hogy hidegen hagyja a kultúra, hogy maradjon meg olyannak, amilyen volt... (itt egy kicsit elhallgat) Hogy ne váljon aktakukaccá, aki folyton valamit számolgat magában, aki minden alkalommal egyetlen pillantással fölméri a lakásomat, olyan disznóól van-e, mint a múltkor, és vet egy óvatos pillantást a mennyezetre is, vajon fölszereltem-e végre valami lámpát... Nem, nem szereltem föl, és nem is fogok, vegyétek tudomásul. Az égő is pont ugyanúgy világít, nem kell lámpa. Inkább másra költöttem a pénzem. Leginkább sörre, hogy aztán egy lazát böföghessek, miután egész nap dolgoztam, a két kezemmel, nem, á, mint te, hogy néha bepötyögsz valamit a számítógépbe, vagy nagy ritkán aláírsz valamit, érted, én egész nap dolgozom, ezt az örömet, estére olyan nehéz a kezem, hogy néha már a sörösüveget is alig tudom fölemelni, és akkor még vigyázzak, nehogy valakit zavarjon a böfögésem. Na, ne baszogasson engem senki. Te szoktál azon gondolkodni, hogy mások mit gondolnak a te ügyeidről? Az ilyen faszok, mint te, az ilyenek tették tönkre a legnagyobb maribori kiadót. Már nincs se kiadó, se könyv, se könyvesbolt. Már a falai sincsenek meg. Nemrég döntöttük le azt a házat. Tudod, egy nagy vasgolyóval, bumm-bumm, kétszer-háromszor, és már csak a por lebegett a falak fölött. Haha, ez is azt bizonyítja, hogy a cég nem ért semmit. Ott kezdjük most építeni a Freischutz & nemtommit, pénzügyi tanácsadó céget, consulting, mondanád te, mindenesetre olyasvalami lesz, ahol csak még jobban megnyúzzák a már egyébként is kismimizett szegényembereket, hogy végül csak vésitanak majd, mint a malacok, uúú, uúú, tudod, de azért otthagyják majd a pénzüket, és még könyvet se kapnak érte cserébe, de még egy sört se, csak a pénzüket adják oda ezeknek freisuccoknak. Ja, ja, valaha abban a könyvesboltban loptuk a könyveket, ezt mesélted már a feleségednek, most meg egy egész könyvesboltot elhappoltál, micsoda kibaszás. Látod, ezért böfögök, ezért.

Poldi általában néhány perc alatt belelovallta magát, de aztán a monológja egyszer csak csöndbe torkollt, ilyenkor hosszan ültünk szó nélkül. Ültünk és hallgattunk, és mindenki a saját bögréjébe meredt. Néha te hibáztál, néha a feleséged, de amikor már megtörtént, akkor nem lehetett rajta változtatni. Mondtál valamit, hozzászóltál Poldi monológjához,

mintha megpróbálnád fölvenni a beszélgetés fonálát, hisz tudják, először az egyik beszél, aztán a másik, majd megint az egyik, de egy ilyen apró lökés is elég volt ahhoz, hogy ismét beinduljon a verkli, és mintha már évek óta nem beszélt volna, még nagyobb lendülettel folytatta, te meg csak átkozódtál magadban, hogy ismét elindítottad a bomba időzítőkapcsolóját, miközben nem is bomba volt, hanem egy egész boszniai aknamező, Poldi pedig egyre csak mondta, csak mondta és mondta, valami nőkről éppen, miközben odament a konyhaszekrényhez, és onnan kekszet hozott, gyömbéres kekszet, és ki tudja, mi minden volt még abban a kekszben, nem volt hozzá gusztusunk, neki viszont mintha a beszéd meghozta volna az étvágyát, mi ketten meg csak lopva tekingettünk egymásra, amennyire lehetett, észrevétlenül, mondván, ideje lenne indulni, holnap még rengeteg dolgunk van, egy fontos találkám is van, igaz, informális, a polgármesternél, de ki kell pihennem magam, nehéz veled, tudod, mintha ezer ördög lakozna benne, tényleg le kell feküdnöm időben, de mindezt Poldi soha nem hallotta meg, és soha nem is fogja, csak folytatja, lépésről lépésre haladva, egyre csak beszél, mintha valaki fölhúzta volna, és mintha a szavak valahonnan a mélyből buknának föl, mintha napokat, sőt heteket gondolkodott volna azon, hogy mit mond majd nekünk a következő alkalommal, mintha gyakorolt volna, mintha színházban lenne, a lakása a színpad, mi vagyunk a közönség, ő a főszereplő is, meg a számtalan mellékalak, mi pedig legföljebb a statiszták, akik nyugodtan elnyammoghatnak a száraz kekszen, falhatunk kedvünkre, ő a karmester, mi az észrevétlen szelecske, amely késő estig kíséri a föllépését. Természetesen gyorsan eleged lesz belőle, a feleségednek valószínűleg még korábban, egy ideig ülsz, és hallgatod, vigyázol, hogy bólogatással ne bátorítsd, csak a teát szürcsölöd és időnként megdicséred, majd mondasz valamit a bögrére is, ami tényleg szép darab, ugyan hol találtad, na, hát, érdekes, nem is tudtam, hogy ott ilyesmit kapni, a feleséged is belakapaszkodik a bögrébe, mint mentő szalmaszálba, de Poldi

nem veszi észre a próbálkozásunkat, vagy csak furcsán néz ránk, és megpróbálja megfejtetni, honnan ez a hirtelen támadt érdeklődés az ő bögréi iránt, noha te tényleg a legjobb szándékok szerint cselekszel, még a teát is behunyt szemmel iszod, hogy ne lásd a bögre szélén már a múltkor is ott díszelgő koszcşikot, de Poldi nem érti az igyekezeteket, csak nyomja tovább a szöveget, úgyhogy egyszer csak tényleg nem bírod tovább, és kibököd: Menjünk; de a feleséged csak ül tovább, gondolataiba merülve, Poldi meg csak mondja, csak mondja...

Tudod, itt van ez a sors-dolog, a hinduk azt mondják rá: karma, valami, ami túlmutat rajtunk, mindannyiunkon, már az ókori görögök is ismerték, és ez a sors még az isteneknek is fölötte állt, fölötte bárminek a világon, istennél is hatalmasabb, ott van mindennek az elején és a végén, a sors a múltad és a jövőd genetikai lenyomata, az elkövetkező hétszer hét nemzedék minden apró részletének építési terve, sőt mindem faszom aprósága emléke, minden meg van benne írva. Hogy hol? Ne baszogass! Nincs semmiféle könyvek könyve, hiába keresed a csillagokban vagy a sívatag homokszemcséi között... De létezik. Érted? És ezt figyeld. Noha minden előre meghatározott, mégis szabadok vagyunk. Mindent a tetteink határoznak meg. Valamit teszek, és utána amiatt szívok. Nincs kegyelem. Minden összefügg. Nem érted? Mondok egy példát, és mindjárt minden világos lesz. Mondjuk, megkeféled a szomszéd részleg titkárnőjét, és azt hiszed, ezt senki se tudja. Noha persze ő tudja ezt, így aztán tudja az egész világ is. De itt még nem ér véget a történet. A kefélest, höhö, büntetés követi. Nem büntetőpontok, nem pénzbüntetés. Úgyis túl sok pénzed van. Igazi büntetés következik. Olyan, ami fáj. Emlékszel, hogy amikor mindkét lányod megbetegedett, milyen sápadtan jártál-keltél? És te is (itt a feleségre néz) mindig majd' elsírtad magad. Akkor valamit nagyon elbaszhattál. Talán megkefélted a cég összes titkárnőjét, vagy... fogalmam sincs, ugyan, maradjatok még, csak gondolkodom. Érted az elvet? Valamit rosszul csinálsz, és azért megkapod a büntetésedet. Lehet, hogy azonnal, lehet, hogy csak később, senki nem tudhatja. És ez mindenkire érvényes. A középkorú pasikra, a tartomány összes lakosára, egész népekre. Nincs ám

baszakodás, érted? Ezért tűnnek el emberek éjjel vagy nappal, ezért rohadok itt még mindig, és téglát rakodok, hogy azt se tudom, melyik a jobb kezem és melyik a bal, valamit nagyon elbaszhattam, nincs más magyarázat, jól jegyeztetek meg, nem mondhatjátok, hogy nem figyelmeztettelek benneteket, ja, már a múltkor is mondtam, de nektek egyik fületeken be, a másikon ki, de aztán majd sírhattok, vér fog folyni, és minden csepp vér, ami földet ér, hangot ad majd, mondom nektek, hisz tudjátok, igazat beszélek, most már megfizettetek, a lányok egészségesek, ti is minden nap egyre fiatalabbak vagytok, hehe, örülök, hogy eljöttetek, hogy dumáltunk egy jót... gyertek máskor is...

Mindig bólogatsz, a feleséged is bólogat, magában meg ki tudja, ki mit gondol, szinte hang nélkül léptek ki a lakásból, még a lépcsőházban és a liftben is visszatartjátok a lélegzeteteket, mintha azzal együtt a gondolat is kicsusszana a szátokon, kint viszont nem csak egyszerűen mélyeket lélegeztek, hanem úgy kapkodjátok a levegőt, mintha eddig soha, emberemlékezet óta, a látogatás kezdete óta nem jutottatok volna elegendő levegőhöz, és egy darabig együtt hallgattok, már békésen szuszogva, hogy a közös hallgatás végül rövid mondatokba robbanjon át: Ami sok, az sok; Ez a pasi hihetetlen; Egyre rosszabb; Miért járunk egyáltalán hozzá; És ez az én egyetlen barátom az oviból; És ez az én egyetlen haverom a katonaságból; De ha egyszer nem normális; Miért nem mondasz neki valamit; Miért nem mondasz neki te valamit; Miért hallgatsz; Miért bólogatsz; Miért; Miért, csak gyűlnek a kérdések, mint mindig, a válaszok meg, mint mindig, röviddek, töredezetek, semmitmondók, tulajdonképpen nincsenek is, csak amikor a legrosszabban már túl vagy, akkor megpróbálok valahogy megmagyarázni, de persze sikertelenül, hogy Poldi az életed része, érted, a szüleim már nem élnek, a bátyám valahol Amerikában van, igen, Seattle-ben, és fogalma sincs, mit csinálok, hogy érzem magam, de nem is érdekli, persze engem se, Poldi pedig a bizonyíték, hogy tényleg jártam oviba, hogy voltam sorkatona, és akkor még teljesen normális volt, noha ezt most nehéz elhinni, tudom, és mindig mond valamit egy

ősrégi, totál elfelejtett dologról, olyan ez, tudod, mintha egy fekete lyukból előrángatná az életem egy darabját, mint utoljára, amikor arról mesélt, mennyire szerettem a tejbegrízt, most meg rá se tudok nézni, akkor meg megettem minden szomszédom tányérjáról a maradékot, mintha otthon nem kapnék enni, az óvónő meg is kérdezte a szüleit, aggódva, gyanakodva, hogy eszem-e

Játékos fiúk 2011 olaj, vászon, 40x30cm

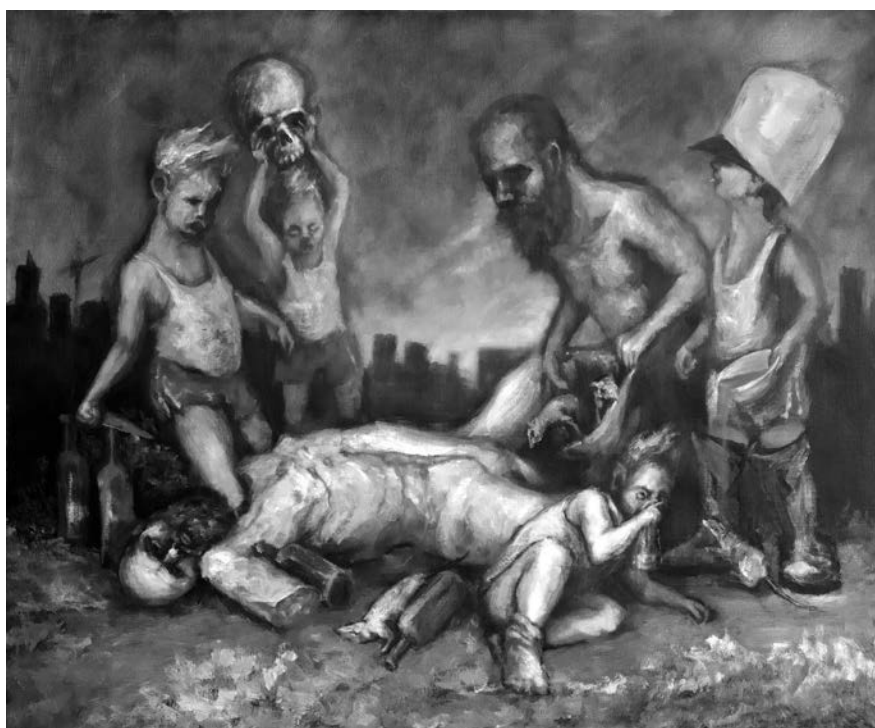
eleget otthon, de úgy hangzott, mintha vádolná őket, kap-e ez a szegény gyerek egyáltalán enni, csak vigyázzatok, nehogy értessem a gyámügyet, éhezettetek, annyira éhes, hogy bármennyit megenne, én pedig ezt a csokoládéporral megszórt grízkszöröcsköt teljesen elfelejtettem, pedig nagyon is fontos volt, erre ez a Poldi, mint egy varázsló, egykettőre előhúzza a cilinderéből ezt a történetet, és te neveltél, kedvesen néztél rám, és végül már mindannyian neveltünk, noha Poldi folytatta a dumát, és végül már nem neveltünk annyit, de ő egyre csak mondta tovább, még most is hallani vélem a szavait...

*Könnyű neked, elmentél világgá, ott megismer-
ted a feleségedet, összeházasodtatok, azt tettétek,
amihez kedvetek volt, remélem, megtettétek, amire*

kedvetek támadt, és elegendő alkalommal, mint Mujo és Fata, biztos hallottatok már, odamegy a nyúlfiú a nyúllányhoz, és azt mondja, hogy 15-20 centis fütyije van, szeretné-e megnézni, de az persze nem fütyi volt, húszcentisen már nyugodtan lehet fütykösnek nevezni, ennyit a nyelvi leleményről, ebben a mi végtelen kicsinyítőképzős világunkban, ahelyett hogy mindent a nevének neveznénk, a szart szarnak például, igen, egy nagy kupac szar az életem. Itt ragadtam Mariborban, egész álló nap csak dolgozom, anyám meg még mindig ellenőrizni próbál: Mit ettél, ettél eleget?, hál' istennek téged már senki nem kérdezet, hogy eleget ettél-e, jó, persze, te nem számítasz, te kedves vagy, te nem, nem vagy... én viszont csak olyan nőket vonzok, hogy már az is eszembe jutott, talán velem van valami baj, tudod, olyanokat, akik kirándulni szeretnének, akik nagy ritkán szeretnének csak... és ennyi; mindegyiknek gyereke van és volt férje, és nem akarják megbántani őket, a faszba már, én nem értem, miért ne bánthatnák meg a volt férjüket, amikor az egy olyan csajjal baszta át őket, aki a lányuk lehetne, amikor nem fizet tartásdíjat, amikor épp csak annyi időre szokott megjelenni, hogy a lányai megzavarodjanak a drága ajándékoktól, amihez nekem hitelt kéne fölvennem, aztán meg megint eltűnik több hónapra, éppen csak annyira, hogy mindenki görcsbe ránduljon, hogy rád megint úgy nézzenek, mint egy gonosz marslakóra, aki szét akarja zúzni a családi boldogság utolsó reményét is, és nem is vagy, nem is vagyok jó semmi másra, csak egy-egy sétára, még egy ebédre se hív el magához soha, a városban se eszünk soha együtt, nehogy meglássanak bennünket a lányai, tudod, vagy a lányai barátnői, havonta egyszer kerül rám sor, ha éppen egyik lánya se depis, ha az anyja se kapott hisztériás rohamot, ha a tökéletes úr sincs éppen a környéken a faszom nagy Volvójával, annak

is a fűtött ülésével, amitől szívrohamot lehet kapni, de előtte még jól megmelegszik tőle az ember segge, igen, havonta egyszer vagyok jó, odacsempezsi magát hozzám, és akkor is folyton az erkélyajtót lesi, mintha ott megjelenhetnének a lányai, és olyan csöndben nyögdéssel csak, mintha közben azt figyelné, nem kopog-e valamelyikük az ajtón, aztán meg gyorsan lelép, mielőtt elszunnyadnánk, még mielőtt szólhatnánk egymáshoz egy-két jó szót, lelép a következő alkalomig, és ez az életem szerelme, értitek, ez az életem, értitek...

Hogy értem-e? Egyáltalán meg lehet ezt érteni? Hogyan lehet megérteni valakit, akinek tökéletesen mások a tapasztalatai? Hogyan

Nevelésre vágyás 140x170cm 2010

lehet megérteni valakit, aki minden egyes alkalommal egyre inkább különbözik tőled? Aki azt mondja, hogy a maribori lilák majd megmutatják a ljubljanoi mocsárlakóknak, hogyan kell kesztyűbe dudálni. Hogy Ljubljana kihasználja Maribort, és az egész országot. Hogy basznak a többiekre, hogy csak a peremkerületekig látnak. Hogy ott rengeteg jó állás van, itt meg csak a szívás. Dolgozol, mint állat, de senki se szeret fizetni. Ha megteszi, akkor is késve. Százszor föl kell hívnod, hogy végre kiperkálja azt a néhány bankót. Hogyan érthetnéd meg te, a rendszeres fizetéseddel és a félévenként kapott juttatá-

sokkal. Leadod a dokumentációt, és kapsz még egy fizetést. Ilyen egyszerű. Hogyan érthetnéd meg, amikor negyedévente találkozok, és ilyenkor ő káromkodik, te meg azon tűnődsz, mi a fenét keresel a társaságában? Hál' istennek a feleséged értelmes nő, és azt mondja, hogy fenn kell tartani a kapcsolatokat. A kapcsolatok fontosak. Idővel egyre nehezebb újakat létesíteni. Egyre kevesebb az új kapcsolat. Ezért érdemes kitartónak lenni. És te kitartó vagy, és azon gondolkodsz, mi bennetek a közös. Persze, a katonaságban hasonlóak voltak a tapasztalataitok. Ugyanazokat a buta tizedeseket és tiszteket hallgattátok, a Mladinának és a Delo szombati mellékletének ugyanazokat a számaint olvastátok, kiakadtatok Miloševićtől, és eredménytelen vitákba bonyolódtatok a szerbekkel, a többiek leginkább előrelátóan hallgattak, csak ti ketten kezdeményeztetek újabb és újabb vitákat. Hatalmas tenyerével belelapátolt a levegőbe, az ujaival mintha az igazság vagy valami jó érv után kutatott volna, egész testével előrehátra imbolygott, mintha azt üzenné beszélgetőtársainak, hogy bokszoló, őrizkedjenek, így neked tulajdonképpen nem is volt nehéz dolgod. Ő már elintézte őket, neked csak egy jól irányzott térdlövés maradt, vagy a végén a kegyelemgolyó. Egyébként meg a katonaság olyan volt, mint minden másik katonaság. Túl sok, de ugyanakkor túl kevés időtök volt. A ritka szabad vasárnapok gyorsan elrepültek. Minden más értelmetlenül gomolygott. Vasárnap néha a lepusztult moziba jártunk, ahol kétségbeejtő filmeket vetítettek iszonyú másolatokról és még annál is rosszabb fordításban. Számoltuk a hátralevő napokat. A film után pedig leugattuk a rendezőt, aztán a mozit, aztán a hadsereget és az országot, végül pedig még Maribort is, ahol a kultúra faszt se ér. Az ítélet az övé volt, te pedig leginkább egyetértettél vele. Végül is a hadsereg, Maribor lehúzása és a nyolcvanas évek egy szelete közös bennetek. Alig valami, de ahhoz elég, hogy ismét kellenül végighallgasd, hogy ismét azon tűnődj, miért hallgatsz, ahogy csak mondja, csak mondja...

Azt kérdezem tőled, tőletek, hogy mit akar a nő a férfitől, meg tudod fogalmazni, vagy lapítasz,

mint szar a fűben, mert itt van a feleséged, és előtte megszólalni se mersz, még egy Playboyt se lapoznál át, legföljebb azt mondanád, hogy persze, úgy hallottad, jók benne az interjúk, te még nem olvastad, nincs is rá időd, anyádat, azt, mi a fenének élsz akkor, nesze, itt az utolsó szám, a dalai láma interjújával, anyám, az a pasi aztán mindent átlát, olyan laza, mintha egész életében csak fingott volna, miközben meg fényes, mint a legerősebb villanykörte, és tiszta, mint vihar után az ég, érted, érdekel, vagy azt fogod mondani, hogy tényleg nincs időd, ja, a faszom, minek is él az ilyen, még a feleséged is meg meri nézni a Playboyt, ugye, nem semmi ez a pina, mi, mondom, kevés ilyen akad, csupa háziasszony és főnökaszony, csupa... mindenesetre ilyeneket, mint amiket itt megnézhetsz, nem sokat találsz, ni, ez meg ljubljana, akár ismerhetnéd is, menet közben is összejöhetne, na, csak vidd magaddal nyugodtan, én már elolvastam, majd otthon végiglapozhatod, és olvasd el az interjút is, együtt olvassátok el, a harmonikus szerelemről és a kozmikus szexről szól, meg hogy hogyan lehet elérni az abszolútumot, ja, nem, nem, nem tantrikus szex, meg semmi darwinizmus vagy népek megmentése, baszki, tiszta abszolútum, egy nő meg egy férfi, ketten, aztán meg magad, érted, értitek, és az a magány, az egy, az a végtelen, több, mint bármi addigi, az ilyen szexben elfelejted az összes titkárnőt és tanító nénit, még ezt a csajt is elfelejted, és arra megy ki az egész, hogy egyszer életben egy halálit keféljél, meglegyen a nagy dugás, nem úgy, mint nekem, aki itt dekkolok, amíg óvatosan föl nem hív, amíg oda nem merészkedik a lakásomba, mintha rühes lennék, mintha fizetne nekem, hogy havonta egyszer megkeféljem, majd lassan megtörténik a lényeg, aztán meg semmi, mintha mi sem történt volna, egészen a következő alkalomig, de ő valahogy elégedett, én meg teát főzök, és az a tea a legforróbb az egész estében, de én se akarom a dolgot túlbonyolítani, a legszívesebben hallgatok, majdnem úgy, mint mikor anyámmal vagyok, aki még mindig azt kérdegeti, hogy mikor nősülök meg, és válaszol is a saját kérdéseire, hogy egy nőnek se vagyok jó, meg a nők is romlottak már manapság, nem tudják, hogy hol a helyük a világban, de otthon se, az a lényeg, hogy ő tudja, mi a helyes, mi a jó nekem és mi nem, én mondom neked, már előre rosszul vagyok minden

vasárnap, amikor hozzá kell mennem ebédelni, fincsi húsleves, krumplicipüré, rántott csirke, saláta, és persze rétes a végén...

Csak az ő jelenlétében hallgatott. Csak vele volt elnéző. Talán félt is tőle. Valószínűleg félt. Vagy csak nem tudott a sarkára állni. Az anyja mondta a magáét, ő meg hallgatott, az anyja semmibe vette, ő magába fordult, az anyja azt vágta a fejéhez, hogy nem tud semmit, ő pedig soha nem sorolta föl, mi mindent csinált a saját két kezével. Csak az anyja előtt állt mindig úgy, mint egy megvert kutya, behúzott farokkal. Úgy állt ott a konyhában, mint ahogy más a gyóntatófülkében térdel, az anyja pedig csak olvasta rá a bűneit, jobb kezével kevert valamit a lábában, de közben csak mondta, egyre csak mondta, és az ember csak csodálkozott, hogy Poldi miért is hallgatja szótlánul, miért nem megy ki a konyhából, miért nem csapja be maga után az ajtót, miért nem költözik el egy szomszédos bolygóra, ahol nem akadhat a nyomára, ahová nem érne el a hangja, nem ismételné már évek, már évtizedek óta ugyanazt, mint egy megkarcolt lemez: nem tudsz te semmit, semmire nem vagy jó, mindig is ilyen voltál, olyan vagy, mint apád, semmire nem viszed te se, egy nagy nulla vagy, és így is fogod végezni, érted, neked beszélek, de közben a fazékba néz, és keveri azt a látványra is szörnyű masszát, amit aztán majd Poldi elfogyaszt ebédre, és még meg is dicséri, noha az egybefőzött tök, a marhahús és a krumplicipüré már a könyökén jön ki, ezentúl is mindig meg teszi majd, te pedig a kamaszos hirtelenségben képtelen voltál ezt megérteni, és ma sem érted, miért vett hozzá ennyire közeli lakást, miért hallgatja azóta is a cseszegetést, és hogy nem örül meg, hogyan hallgathatja szó nélkül, éppen ő, aki a politika miatt még verekedni is képes volt, ő, aki szerbeknek már a nyolcvanas években a képébe mondta, hogy Milošević el fogja baszni Koszovót, és azért olyan verést kapott, hogy utána még egy hétig nem tudott aludni, és tényleg, soha nem tudott erőt venni magán, és befogni a száját. Nem, ő nem olyan volt, mint te, aki tudtál viselkedni, és viselkedtél is, és a volt kommunistákkal szőrmentén beszélgettél csak a há-

ború utáni dolgokról, és még óvatosabban a katolikusokkal a pedofil papokról vagy az egyház kapzsiságáról. Nem, ő ugyanolyan maradt, mindenkivel egy perc alatt olyan vitákba bonyolódott, amelyekből nem lehetett kimászni, mindenkire egyetlen kérdésével ráhúzta a vizes lepedőt, egyáltalán, mindenkire képes volt egyetlen szavával fölbaszni, elszomorítani, megbántani, amikor először mentünk hozzá a későbbi feleséggel, azt kérdezte: Ti eleget keféltetek, vagy mindenki még ráadásképpen magához is nyúl, ki-ki a saját ágyvégében?, na ja, a feleséged gyorsan átlátott Poldin, ezért előbb észrevette, hogy mostanában mintha más lenne... Más? Ugyan, hülyeség, pedig ha a feleséged mond valamit, akkor az általában úgy is van, és ha szerinte Poldi más lett, akkor nyilván így is volt, csak éppen én ezt nem láttam, nem halottam meg...

Tudod, mostanában az a benyomásom, mintha túl sokat beszélnek, de tényleg, mintha egész életemben sokat beszéltem volna, miközben tulajdonképpen nem beszélek eleget, érted, én csak akkor szólok meg, ha látogatóm van, az meg ritkán van, nektek elmondhatom, különösen mostanában, Marija sem jön már, ismét együtt a családdal, együtt járnak vasárnapi ebédekre, a lányok, ő, meg az ismét megtalált férj, és a tisztára síkált volvó, Marija elhagyott, ő is elhagyott, sejtethitek, mi van akkor velem, nem lopózik már be hozzám, nem nyögdecselel visszafogottan, nem, nem búcsúzik már lesütött szemmel, nem kérdezi, ettem-e valami meleget aznap, nem bizony, egyszerűen kilopózkodott az életemből, és anyámnak is megmondtam, hogy tele a tököm a fincsi húslevesével meg hogy folyton az eszemet sózza, meg hogy túl sok fahéjat tesz a rétesbe, és hogy fáj a fejem mindattól, amit eddig elmondott, az összes véleményétől, ítéletétől, tanácsától, prédikációjától, így csináld és úgy csináld, az nem jó, de mi a jó, honnan veszik maguknak az emberek a bátorságot, hogy meg merjék mondani: Ez jó, ez meg nem jó; és azt is megmondtam neki, hogy találja föl magát, ahogy tudja, hogy nem fogom tovább a gazt irtani a kertjében, és hogy egy életre, de még a következő életemre is elegendő lett belőle, és hogy az én életem az az én életem, nem pedig az övé, ne hívjon már percnként mindenféle szarás mi-

att, ne kérdezze folyton, hogy mikor nősülök meg, és ki fogja gondomat viselni, ha ő meghal, hogy már az, hogy eddig csesztetett, tökéletesen elegendő, sőt, és jelenleg szart se érdekel, gondomat viseli-e majd valaki, noha Marija hiányzik, ő szerette a teáimat, nem zavarta a koszos szélű bögre se, mint ahogy például téged zavar, nem, azokban a ritka pillanatokban tényleg velem volt, tudom, hogy hihetetlen, de akkoriban ez a lakás étellel teli volt, tiszta, rendezett, persze nagy széjjelség volt, ezerszer mondtam neki, hogy az én szobáimat nem kell takarítania, de ő mindig azzal válaszolt, hogy nem élhetsz ilyen trágyadombon, és csak amikor megmondtam neki, hogy tényleg elköltözöm, hogy abban a hatalmas házban nem akarok se élni, se meghalni, hogy nem fogom beengedni a saját lakásomba, soha többé, csak akkor fagyott bele a szó, próbálkozott még keresgélni, de valahogy nem lelt rá a megfelelőre, és én tudtam, mit akart mondani, a szokásos megrovásokat és prédikációkat, de menjen a templomba prédikálni, persze a papok nem hagynák, csak nekem kellett ezt folyton elviselnem, de most vége, és ő hápogott és kereste a szavakat, de nem talált egyet se, ja, mint az a jólfésült orvos, aki mintha nem tudta volna megmondani, milyen betegségem van, mi a fenének tanulnak olyan sokat, ha ezt se tudják, és hogy gyógyíthatatlan, még egy ilyen orvost, és hogy későn jöttem, még egy ilyen mestert, egy igazi mester mindent meg tud javítani, egy akármennyire szétkúrt falat is, ez meg ott ismételtette, hogy későn, későn, kereste a szavakat, mint anyám, az arcán látszott, hogy a legszívesebben behunyta volna a szemét, és lelépett volna, mint Marija...

Vicces, hogy a dolgok időnként mennyire tökéletesen alakulnak. A temetésen Poldi anyja csodával határos módon nem szólt egy szót se, a szerény halotti toron se szólt túl sokat, köszöntött bennünket, mintha emlékezne ránk, noha valószínűleg csak rám emlékezhetett, és arra a mondatomra, hogy a katonaságban jobb babot adtak, mint amilyet ő főzött, és hogy a seregben a tizedesek soha, de soha nem nyúzták annyira az embert, mint ő a saját fiát, noha az évek és évtizedek bizonyára megtették a magukét: ma vagy ötven kilóval nehezebb vagy, egyre nagyobb foltban kopaszodsz, a tokádnak már társa is akadt, a dühös mondataidhoz pedig

már nincs elég szuflád, csak röviden és hűvösen veted oda: Ez jó lesz; Nem jó még; Jobb is lehetne; de Poldi anyja ilyen szerepben téged soha nem látott, persze hogy nem, és Marija se ismert meg, tétován biccentett csak oda, mintha valaki olyat veszített volna el, akit szeretett, erre utaltak kisírt szemei, és te persze nem kérdezted meg, hogy vajon a volvós hagyta-e el ismét, harmadszor, vagy ötödször, ki a fene tudja már megszámolni, vagy pedig tényleg Poldi miatt sírt, nem kérdezted meg, mit mondott a már felnőtt lányainak, amikor megkérdezték, miért sír a fürdőszobában, inkább, mint már annyiszor az utóbbi években, időben visszafogod magad, nem akarod megbántani, meg egyébként is tudod, hogy a lányai nem kérdeztek tőle semmit, rá se néztek, nem hogy meglátták volna a szomorúságot és a félelmet a szemében, a felvillanó életet, ami valahogy fura fordulatot vett, hogy egyedül van, hogy egyedül lesz, hogy az életének a pasija valahol máshol éli az életét, az a pasi meg, aki mellett nagy ritkán jól érezte magát, az az otromba, félszeg, fárasztó pasi szó szerint halott. Később többször eszedbe jut ez a tor, mindig egyformán elgondolkodsz rajta, furcsállod, hogy te még mindig élsz, hogy van, aminek vége van, és már csak az emlékeidben él, mindig feltűnik valami új dolog is, ami utoljára elkerülte a figyelmedet, most meg elgondolkodsz Poldi fényképe fölött, amelyik ott kallódik valamilyik sarokban, az anyjánál, aki napról napra szikárabb, aki minden tényért a gyengébb kezével nyújt, a falakból pedig árad az öregség szaga, az étel pedig egyre langyosabb és langyosabb, a konyha és a nappali csöndje egyre nyomasztóbb, még a feleséged is elszótlanodik, te pedig észreveszel egy könyvespolcot Poldi könyveivel, és azon tűnődsz, vajon elolvasta-e őket, és még napokig és hetekig ezen tűnődsz, mi a fenéért állsz meg Mariborban minden alkalommal, amikor hazafelé tartasz Bécsből, miért térsz le az autópályáról, miért mész végig a Tomšič fasoron, mit keresel a szép és üres villák között, mit remélsz találni a közönyös gesztenyefák alatt, mit gondolsz, miért van még mindig a levegőben az *it grows darker with the day* verssor,

noha a cédé már rég lejárt, miért nyitod le az ablakot, mintha tényleg azt remélnéd, hogy még egyszer hallhatod, utoljára, ahogy szózza az agyadat, ahogy nyomja a szöveget az anyjáról, Marijáról, Marija csöcséről, ahogy fölidézi a seregben töltött utolsó nap verekedését, amikor végül véres fejvel lépte át a kaszárnya kapuját, és azt, hogyan adogatta neked a grízes tányérokat a maradékokkal, és te hogyan ettél meg mindent, ami még a tányérookban volt, így mesélte, nem egyszer, többször, te pedig mindig elmosolyodtál ezen, és még most is elmosolyodsz, majd lassan rákanyarodsz az új hídra, hazafelé véve az irányt, mögötted meg ottmaradnak a fura történetek, a tiéd is, persze, de leginkább az övéi, és csak ritkán jut eszedbe Ljubljánában, például amikor elolvasod a Playboyban az interjút, és elgondolkodsz. Hogy lehetnél író, alpinista, színházi rendező, talán filmszínész is, vagy újságíró, sportoló, de az vagy, ami vagy, csak döglesz a heverőn, energia nélkül, elszállva, mintha hinnenél abban, hogy ha elég hosszasan ülsz ott, akkor ismét meghallod majd azt a hangot, és egyre csak vársz, és talán már hallod is...

Tudod, minden összefügg, érted, megint összejöttünk Marijával, utoljára nálam voltunk, leeresztettem a redőnyt, a lányai SMS-t küldtek: Mikor lesz vacsora; anyám üzenetet hagyott: Mit fogsz ma vacsorázni, figyelj oda, hogy egyél valamit; valaki rátehenkedett a csöngőre, de mi éppen együtt voltunk, egyszer, majd még egyszer, aztán aludtunk egy keveset, valamit ettünk, nem is tudom, mit, valamit ittunk is, talán bort, majd a tűzlépcsőn lementünk sétálni. Az égen ragyogtak a csillagok, a zöldek kiegészítették egymást és összefolytak a szem örömére, a nap melegen süttött és nem siettünk sehova, minden előttünk volt még, és nyáron nyaralni megyünk több napra és hétre, sátorban és szállodákban alszunk, ahol tetszik, akkor eszünk, amikor tetszik, és annyiszor, ahányszor jólesik, sehova nem sietünk, talán vissza se jövünk, talán ottmaradunk a tengeren, talán... bármi lehet, sőt. Minden nap bekenem Mariját naptejvel, ő is engem, heverészünk a napon, még ha rákot kapunk, akkor is, és sokat nevetünk majd...

RAJSLI Emese fordítása

Mészáros Zsolt

AZ APA FELSZÁMOLÁSA

Reviczky Gyula és Wohl Stefánia regényében

– próbatisztítás

„Sok minden nem a testtel, hanem a lélekkel történik, de a test által mutatható meg. A testen mint matérián keresztül válik érzékelhetővé, hogy mi történik azzal a személlyel. A legvilágosabban, hosszú körülírás nélkül a test sebeivel, öregedésével, sérüléseivel mutatható meg maga a történet, anélkül, hogy nagyon-nagyon sokat kellene mesélni.”

Tóth Krisztina¹

A francia-amerikai szobrász, Louise Bourgeois *The Destruction of the Father* (1974) című ikonikus munkájához magyarra fordított történetet csatolt, amelyben a gyerekek asztali étkezés során elfogyasztják, felszámolják (liquidated) az apát. Maga a mű egyszerre jeleníti meg a családi élet fő helyszíneit: az asztalt és az ágyat.² Az installáció szobaszerű, és a bomlás érzetét keltő, testszínű buborékformák térrendezéséből, a művész által említett két elem keresztezéseként

¹ Lőrincz Gergely: Édes párom, jer csak vélem, szép kis este lesz! Tóth Krisztina-est. Prae.hu, 2012. 02. 08. <http://prae.hu/prae/articles.php?aid=4616&cat=3> [2012.03.08]

² Alice Quinn: Review: Daddy dearest (compilation of artist Louise Bourgeois's writings and interviews from 1923 to 1997). ArtForum, 1998. nov. <http://www.procuriarworkshop.com/references> [2012.03.06]